AZTAG
JOURNAL ARMÉN. QUOTIDIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban
Directeur - Propriétaire
HAIG BALIAN

ԳԻՆԸ
ՍԻՐԻԱ ամս. 550, ՎԵՑՄԱՍՆԱՑ 300 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՀԱՄՆ. տարի. 7, ՎԵՑՄԱՍՆԱՑ 4 տոլար

ԱԶԴԱԿ

ارتـــال

جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒԼԻՍ 1933 | 18 | ԶՈՒՏԸ ZUSC 2.50 Ս. Դ.

Է. ՏԱՐԻ | Ամեն առաւոտ պէտք է քեզ թերթս ցօրեկին հասցնին | Տնօրէն — Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ | Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | ԹԻՒ 94 (932)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՄԵԾԵՐՈՒ ՄԵՆԱՄԱՐՏԸ

66 տէրութիւններու կողմէ խաղցուած կատակերգութիւնը Լոնտոնի մէջ, մօտեցած է իր վերջաւորութեան, ծարդ տեղի ունեցած բոլոր խորհրդակցութիւններն ու բանակցութիւնները, յայտնի կամ գաղտնի, ձախողած ըլլան և քայլ մ'իսկ առաջ չեն նետուեցուած դէպի տնտեսական խաղաղութիւն և լուծում։

Եւ այդ բանակցութիւններն ու խորհրդակցութիւնները, ընդհակառակը, աւելի նպաստեցին տագնապի խորացման և պայքարի սաստկութեան, խմբաւորումներ յառաջացնելով տէրութիւններու մէջ։ Այնպէս որ, Լոնտոնի խորհրդաժողովին մասնակցող տէրութիւններ, առանց բացառութեան բաժնուած են կողմերու, ունենալով իրենց մասնաւոր նկատումները։

Լոնտոնի տնտեսական խորհրդաժողովին աշխատանքները և ստեղծուած կացութիւնը կարելի է ներկայացնել հետեւեալ կերպով։ Մէկ կողմէն Եւրոպական տէրութիւնները, գլխաւորութեամբ Ֆրանսայէ, իսկ միւս կողմէ, անոնց դիմաց Միացեալ Նահանգներ։ Այս համաշխարհային հանգամանք ունեցող տնտեսական խորհրդակցութիւններու և բաժանումներու միջոցին մոռցուած են Ֆրանք եւ իտալական, Ֆրանք և գերմանական ամէն տեսակ վէճերն ու անհամաձայնութիւնները և ներկայացուցած մէկ ճակատ։

Ամերիկան առանձին է և ունի իր վճռական տեսակէտը։ Որովհետեւ 120 միլիոն կազմակերպուած ժողովուրդէ մը կամքը կը ներկայացնէ ան, տնտեսական ապահով դրութեան մը մէջ, անկախ բոլորովին ուրիշ տէրութիւններէ։ Ամերիկան 48 առանձին տէրութիւններէ կազմուած Միութիւն մըն է, չափազանց զարգացած ճարտարութեամբ, երկրագործութեամբ և իրեն բաւականաչափ տնտեսական ամէն պէտքերը։ Հետեւաբար, միջազգային տնտեսական հաւասարակշռութեան միջոցին Ամերիկան կը ներկայանայ որպէս տէրութիւններու Միութիւն մը, ամբողջական երկրամաս մը։

Ինչպէս ըսինք, ուրեմն, Լոնտոնի խորհրդաժողովին մէջ երկու գլխաւոր կողմեր կան՝ Եւրոպական տէրութիւններ Միութիւնը գլխաւորութեամբ Ֆրանսայի և Միացեալ Նահանգներ։ Անգլիան այս երկու կողմերէն ալ դուրս կը մնայ և խորհրդաւոր դիրք մը կը բռնէ։ Ատոր պատճառը Եւրոպայ, միւսը Եւրոպային դուրս ընդարձակուած այս կայսրութիւնը, նախ քան պատերազմ, կը նկատուէր Եւրոպական տէրութիւններէն իւրաքանչիւրին և Միացեալ Նահանգներու հետ։

Անգլիոյ այդ ծրագրութիւնն ու պայքարը, 1922ին, իր ծոցին ծնունդ առած էր։ Զարմանալի տէրութիւն մըն է Անգլիան։ Կայսրութիւնը կազմող երկիրները, որոնք օժտուած են առանձին կառավարութիւններով, շատ մեծ դեր մը ունին ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ։ Եւ չնորհիւ այդ հեղինակութեան, 1922ին, յաջողեցան Ֆրանսայի հետ 1902ին կնքուած դաշնագիրը չեղոքացնելով Ամերիկայի հետ հաշտարար քաղաքականութեան մը հետեւելու որոշումը յաջողցնել։ Անգլիական տօմինիոններու այդ ձգտումը կարելի է բացատրել անոնց Ամերիկայի հետ ունեցած մտերմութիւնով։ Օրինակ Քանատան, որ Ամերիկայի մէկ մասը կը համարուի, սերտօրէն կապուած է անոր։ Նոյնն է նաև Անգլիան ամբողջացնող միւս տէրութիւններէն բոլորովին տարբեր Ամերիկայի։

Այլևս պարզ կըլլայ Անգլիոյ դիրքը։ Մէկ կողմէ Եւրոպական տէրութեանց հետ իր ունեցած մտերմութիւնը չի խանգարելու համար և միւս կողմէ ալ իր տօմինիոններուն փափաքները չի մերժելու մտահոգութեամբ, երկդիմի քաղաքականութեան մը հետեւելու ստիպուած կըլլայ Լոնտոնի խորհրդաժողովին մէջ։ Մանաւանդ որ Անգլիոյ մէջ այսօր իշխանութեան գլուխ գտնուող կուսակցութեան գլխաւոր նպատակն է՝ ամբացնել կապերը Անգլիական կայսրութիւնը կազմող տէրութիւններու միջեւ։ Հետեւաբար Անգլիան ստիպուած է աւելի մօտենալ Ամերիկայի և հեռանալ Եւրոպայէն, քանի որ տօմինիոններուն փափաքն է այդ։

Լոնտոնի տնտեսական խորհրդաժողովին մէջ առանձին մէկ կողմ կարելի է նկատել նաև Սորհրդային Ռուսիան, որովհետև անոր տնտեսական կազմակերպութիւնն ու քաղաքականութիւնը միւս տէրութիւններէն բոլորովին տարբեր է։ Որով ընդհանուր քաղաքականութեամբ ալ Ռուսիան բաժնուած է միւս տէրութիւններէն։

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ
1605–1635

Միմեան լեհացւոյ եւ ժամանակակից յիշատակարաններու հաժաձայն ունէին Հայերը Հալէպի մէջ երկու եկեղեցի, յատնուն Ս. Աստուածածնի եւ Պետրոսեան Մանկանց, երկուքն ալ կառուցուած ուսուպ միմեանց. առանց մերձաւորութեան, նոյն իսկ կից էին նաեւ Մարոնիներուս եւ Ծունաց եկեղեցիները։

Թէ որչափ հնութիւն ունէին այդ եկեղեցիները, յայտնի չէ։ Հաստատուն ժէ. դարու սկիզբը կառուցուած էր ե. եկեղեցիներուս կից կաթողիկոսական դարպաս. իսկ նոյն չրիստափին մէջ գտնուած եպիսկոպոսարանը, աւելի հին ըլլալու էր։ Կայի եկեղեցիներուն չորքը «քարէ խուցեր» ուխտաւորներու հանար։

Կա՛յ իւր անձկութեան եւ կամ նորոգութեան կարօտ ըլլալուն համար Ս. Քառասունք եկեղեցին 1616ին նորոգուած և ընդարձակուած է Գեարոս և Սանտո եղբարց ծախքով։ Աւանդութիւնը կը պատմէ թէ «մէկ գիչերուան մէջ ի գլուխ ելած է նորոգութեան և ընդարձակման այս գործը, որ անհաւատալի է»։ Յաջենայն դէպս 1616ին, Ջաքէն վերջը, երբ կը հասնէր Սիմէոն Լեհացի Հալէպ, նոր էր աւարտած նորոգութիւնը։ Սիմէոն կը նկարագրէ զայն «լայն և ընդարձակ», գմբէթաչէն և սալայատակ, յոյժ գեղեցիկ և վայելուչ. իսկ ժամանակակից յիշատակագիր մը կը կոչէ զայն «երկնանման»։ Անչուշտ ոչինչ չեին խնայած երկու հարազատ եղբայրները, որոնք քաղաքին մէջ բարձր դիրք և առատ միջոց ունէին, տալու եկեղեցւոյն փայլ և պայծառութիւն։

«Ս. Քառասուն Մանկունք եկեղեցին կը բարձրանայ հին ժառան (Աստուածածնի) հիւսիսային կողմի ազգապատկան ընդարձակ գետնի մէկ մասին վրայ միայն, իսկ մնացեալը կը ծառայէ իր խուց, մոմարան, ձիթհան տեղ մը եւ ախոռ, ուր կը կապուէին ու կը դրուէին հեռաւոր վայրերէ եկող ուխտաւորներու գրասաներն ու բեռները։ Սահնք տակաւին առիներու ընթացքին ձեռք հանուած ըլլալով, անոնց տեղ այսօր բարձրացած են Մարոնիտներու նախկին եկեղեցին (այժմ արպարան) և ասոր կից ժառանիտ ժեռրապետարանը իր պարտէզով» (Արտուզդ եպս.)։

Հայոց եկեղեցիներէն կ'օգտուէին նաև «Քառանկք», ինչպէս կը գրէր Սիմէոն Լեհացի, այսինքն լատինացէս կաթողիկեայք՝ իտալացիք, դաղղիացիք եւն. որոնք վաճառականութեամբ կը գտնուէին Հալէպ և չունէին տակաւին իրենց սեպհական եկեղեցին։

Սիմէոն Լեհացի 1616ին կը յիշէր Հալէպի եպիսկոպոսարանին մէջ երկու եպիսկոպոս՝ Յովհաննէս վարդապետ Ուրհայեցի և Յակոբոս արքեպիսկոպոս (Զէյթունցի)։ Յովհաննէս Ուրհայեցի, Սրապիոն Ուրհայեցւոյ ազգականն ու աշակերտը, կը յիշուի ի Հալէպ 1615—1619 տարիներուն։ Յետոյ կը բերէ հոս ինչ որ կը գրէ իր մասին Գրիգոր Դարանաղցի, որ երկիցս հանդիպած է իրեն. «Ես էր աշակերտ մի ոմն (Սրապիոն Ուրհայեցւոյ) Յովհաննէս անուն վարդապետ մի՝ իրիցի որդի յԱւրհա քաղաքէն, որ ի յարբունս իմասէրց հասուցեալ էր, բայց ոչ ժամանեաց գաւազանի և յեռոյ ի (Երիցուր) կեսարեցւոյն էառ գաւազանն. և չատ ժամանակ ի Հալէպ նստաւ և բնաւ ուրեք ոչ կամէր գնալ եւ զօտար հաց ոչ եկեր ոչ յուժեք ոչինչ խնդրեաց, այլ հայրն զիւր ժան յընչեցին բերէր եւ աղաչէր զորդին յուժեք ոչինչ խնդրել՝ որչափ ես կեանդանի եմ, ասէր։ Որ եբկու անգամ ես պատահեցայ ի Հալէպ եւ երեսատղէմ. գոյրն եւ զայրն ընդ ինքեան տեսի։ եւ ժեծարանս արարին ժեզ. եւ է այժմ ինք կենդանի եւ կայ յիւրեանց քաղաքին, յՈւրհա. լաւագէկ կառավարել առաքինաւորութեամբ եւ սակաւանաւ եւ գործնականաւ եւ զլաս ազգաց լեզու եւ զգիր գիտելովն. բայց սակաւ մի ժեծամտութեան տախտից ունելով, որպէս զվեր Սաքգիան եւ զկեսարացին. եւ այլ ժամանայն տախտից առաջ է մինչեւ ցայժմ» (1634)։ Սիմէոն Լեհացի պատահած է իրեն Հալէպ 1616ին. իսկ 1615ին Թովմաս երէց կ'օրինակէր «զնդ հովանեաւ Ս. Աստուածածնին և Ս. Քառասնից» Առաքել Սիւնեցւոյ սաղմոսգրութիւնն դասախրատութեան «ի խնդրոյ հեզահոգի, ամենայն առաքինութեամբ զարդարեալ արքեպիսկոպոսին Յովհաննէսի»։ Վախճանած է 1642ին։ Ունիմ աչքի առաջ թուղթ մը գրուած 1627 ապրիլ 5ին, «ի Հալէպ մայրաքաղաքն, ուղղուած առ Քահանայապետական «Ուրպանօս ութգիմոյ», ուր կը գրէ. «...ի Հայաստանեայց աշխարհն ազգի արքեպիսկոպոսէ յեղեսրոյ Յոհաննէս վարդապետէ...ծանուցանեմ (լիցի) և անհաս իմազատութեանդ ձերում և բարձրագոյն իշխանութեան, վասն բռդրէին Գաբրուէլին որ եկն ի... (մեր) քաղաքն, եւ մեք այլ այժմուս ատեենք ի Հալէպ քաղաք. որ եւ մեր տեսեալ զսոյ յոյժ ուրախացաք որ այդպիսի...(լաւ) և բարի մարդ չեմք տեսեալ. բազում մարդասիրութիւն արարին առ մեզ եւ առ ամենեսեսն. եւ մեք այլ գո...ցաք զսոքայ, եւ հանապազ առ մեզ են, եւ մեք առ իւրեանք գրենամք եւ գամք առ միմեանս սիրով եւ յիմա (սաս) սուրբ գրոց խօսիլով ընդ միմեանս մխիթարիմք ի սիմեանց խաւսակցութենէ քաղցրութեանն» եւն։

Յովհաննէս Ուրհայեցի 1530ին հռոմած է արդէն Հալէպն եւ կարգուած Տիգրանակերտի առաջնորդ իբրեւ յաջորդ Բարսեղ Աղրակեցւոյ, պահելով միաժամանակ Հալէպի առաջնորդութիւնը։ Այս թուին Նիկողայոս գրէ կ'օրինակէ յՈւրհա Ալբերտի Աստուածաբանութիւնը «յառաջնորդութեանն քաղաքիս մեր Յովհաննէս րաբունապետին եւ աստուածաբան արբազան հայրապետին ի վայելումն արբասէր անձին իւրոյ»։

Իսկ Եսայեան արքեպիսկոպոս Զէյթունցի կ'երեւայ թէ կը նստէր կաթողիկոսական Դարպասի մէջ եւ միաժամանակ կը դասախօսէր գրչութեան արուեստէն։ Յովհաննէս կաթողիկոս Այնթապի կը յայտնէ Բորգեան Մատենադարանի Թ. 84 ձեռագրի նորոգութեան յիշատակարանին մէջ 1618ին, թէ ինքը սոյն ձեռագրէն—որ կը պարունակէ Ներսէս Լամբրոնացւոյ Պատարագի մեկնութիւնը—օրինակ մը հանեալ ատած է «երկու դրչաձ հոգեւոր որդիացելովքս մեր տէր Եսայեաւ եպիսկոպոսիս Զեթունցւոյ եւ տէր Ղազար քահանայիս»։ Զինքը իր ուսուցիչը կ'կոչէ Մխիթեանցի Յովհաննէս քահանայ որ 1633ին ի Հալէպ Շարակնոց մը կ'օրինակէ եւ կը խնդրէ յիշել «պուսուցիչն իմ այսմ արուեստիս, որ բազում աշխատանս կրեաց ի վերայ իմ վասն ուսուցանելոյ զտէր Եսայեաւ եպիսկոպոսն Զեթունցին, այլ եւ զառաջնորդն մեր զտէր Յոհան արքեպիսկոպոսն»։ Կը յիշէ զինքը նաեւ Ներսէս սարկաւագ Սեբաստացի իր 1618ին ի Հալէպ «...յաջառաջնորդութեան տեառն Եսայեաւ եւ. րաբունապետի արքեպիսկոպոսին» գրած Մաղմոսարանին մէջ։ Դարձեալ 1619ին Զաքար քահանայ կ'օրինակէ Սաղմոսարան մը Հալէպի եկեղեցիներու հովանւոյն տակ «ի քահանայապետութեանն մայրաքաղաքիս Հալապ տէր Եսայեաւ քազ երանելի վարդապետին»։

Եսայեաւ արքեպիսկոպոս Արտուզդ Սրբազանի ալեկոծութեանց հասնելէն վախճանած է 1620ին «հասած-րակ հիւանդութեան մը ընթացքին»։

Հալէպի առաջնորդ կը յիշուի 1637ին Ծակոզ վարդապետ. Էջմիածնի Թ.2500 օրինակած է «յառաջնորդութեան Բերիոյ քաղաքիս տէր Ծակոզ վարդապետ»։

(Վերջ) Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՒԹՕՆԸ

Հինգշաբթիի թիւով կ'սկսինք հրատարակել հայ գրականութեան ամենամեծ կոթողներէն մեծ հայրենասէր Րաճճիի գլուխ գործոց

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Վերազանցօրէն ազգային վէպ մը, որը կարդացուեր է ամենամեծ հետաքրքրութեամբ ամէն ժամանակ, ամենուն կողմէ եւ որը երբեք չէ կորսնցուցած իր գրական, վիպական խիստ շահեկանութիւնը։

Այս վէպը ժամանակին սերունդներ է շարժեր, յուզեր եւ դաստիարակեր եւ այսօր ալ ամէն մարդ կուգէ զայն մեծ հաճոյքով կարդալ։

Այս վէպը հայսր մըն է որը պէտք է անպայմանօրէն հրատարակուի մասնաւորաբար հայ ընտանիքի մատենադարանին զարդը ըլլայ։ Փոխանցուելու համար իր գաւակներուն։

Ուրեմն, ընթերցող, առանց թիւ մ'իսկ փոխցնելու, հետեւիր մեր նոր թերթոցին, հանի մը ամիս վերջ ունենալու համար թանկագին հատոր մը։

ՄՏՔԻՆ ՈՒՆԵՑԱԾ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ
ՄԱՐՄՆՈՅՆ ՎՐԱՅ

Գ.

Մեր նախորդ յօդուածներով աչքանցանք հակիրճ կերպով և կենդանի օրինակներով բացատրել ժաքին մարմնոյն վրայ ունեցած հոյակապ ազդեցութիւնը։

Այսօր պիտի ուզէի մարմինին մըժաքին վրայ ունեցած ազդեցութեան վրայ ծանրանալ և տեսնել թէ՝ օրչափ ճշմարիտ է դասական այն մեծ խօսքը թէ «առողջ միտքը՝ առողջ մարմնի մէջ» կրնայ ըլլալ միայն։

Մարմինը առողջ և բնական պահելու է՛ն անհրաժեշտ պայմաններէն մին, ժաքին արիւն ունենալուն մէջ կը կայանայ և այս ապահովելու համար ժաքը օդ եւ աննդարար կերակուրներ անհրաժեշտ են։ Շատ մը արտաքին (մարքային) հիւանդութիւններ յառաջ կուգան արեան ապականութենէն և ներքին կարգ մը թունաւորութիւններէն։

Զլեխաի ժանգէաններ կը հաստատեն թէ չատ մը խելագարութեանց պատճառը անմիջապէս ուղեղէն չկախիր, այլ, վատառողջ արիւն մը և անբաւարար ու անկանոն անուդ առնելէն։ Շատ մը բժիշկներ մարմնոյն գանազան մասերուն ըրած գիտական խուզարկութիւններէն կ'եզրակացնեն թէ՝ առողջ ուղեղ մը եւ կամ միտք մը ունենալու համար թէ՛ քանակով եւ թէ՛ ալ որակով առողջ արիւնով մարմինը ողողուած պէտք է ըլլայ։

Այս բոլորէն կը հետեւցուի՛ ուրեմն, որ մարդ պէտք է անպատճառ խորապէս ներշնչէ և արտաշնչէ ու կանոնաւորապէս աննդարար կերակուրներ առնելով մարմնամարզական օրէնքներուն հետեւարիմ ըլլայ, որպէսզի քթաւածիով բեռցուած արեան կարենայ արիրանալ։

Ըստ Տօքթ. Մասսօի, առողջ եւ կատար մարմինի մը համար երկրորդ անհրաժեշտ ազդակն է լաւ կերպով կազմակերպուած ջղային դրութիւն մը։ Շատ մը ժանգէաններ, մասնաւորապէս հոգեբանութեան մարզին մէջ, կը խորհին թէ զօրաւոր կամքի մը տիրապետելու համար զօրաւոր ջղային դրութեան մը պէտքը կայ։ Ընդհանրապէս ակար ջիղ ունեցողները չատ կը յոգնին և չատ կը ձանձրանան եւ ատոնք են որ չափազանց ակար կամք մը կ'ունենան։

Առողջ ջղային դրութիւն մ'ունենալ չի նշանակեր միայն առողջ միտք մը ունենալ, այլ կը նշանակէ նաեւ առողջ բարոյականութեան տէր մէկը ըլլալ։ Բարոյագէտներ և դաստիարակներ բարոյապէս ակար մարդոց հետ ունեցած իրենց փորձառութիւններէն կը հետեւցնեն որ չատ մը չարիքներու արմատը եղած է յոգնութիւնը որ յառաջ կուգայ ջղային ակարութենէ եւ որուն չրջանի խանգարումէն։

Ուղեղը ջղային դրութեան կեդրոնը ըլլալը ատոր կոյս չի վերցներ։ Երբ ուղեղը կը յոգնի, մարմինին մնացած մասերը կառավարելու գործին մէջ կը յապաղի և կամ ալ կը թերանայ եւ այդ վիճակին մէջ մենք մեր դիմաց կ'ունենանք ֆիզիքապէս ակար, բարոյապէս անտակ և նկարագրով ինկած անհատ մը։ Ուրիչ խօսքով կատարեալ անձնազոհութիւնը՝ կատարեալ առողջութեան մէջ կը կայանայ։

Իր անձը չկրցող զգալ մէկը անզգամ է նաեւ իր ճակատին, կրքին եւ զանազան զգացումներուն մէջ։ Աւազ սարքերութիւնը զոր պիտի նշմարէինք ողջամիտ մը եւ խելագարի մը միջեւ կը գտնուի անձնազոհութեան մէջ։ Մարմինի և մտքի յոգնութիւնը ուրեմն, կը խանգարէ մէկուն ուշադրութեան կեդրոնացումը եւ կը տկարացնէ անոր հզօր կամքը։

Տօքթ. Գրընհամ իր կատարած մանրակրկիտ հետազօտութիւններէն հետեւեալ եզրակացութիւնները ըրած է։ Նեմոկրեր պաշտօնեայ մը, օրինակի համար, նեմոկի մը ծանրութիւն աւելի չատ կը հասկնայ առուտները քան թէ իրիկուններ։ Մարդու միտքը աւելի արթուն եւ յատակ է առտուն քան թէ իրիկուններ։ Սա ճշմարիտ է որ մեր բոլոր զգայարանքները առտուները աւելի զգայուն են եւ գործօն։ Ուղնութիւնը չատ մը զարմանալի եւ տարօրինակ երեւոյթներու առիթ կը դնէ զմեզ, զոր օրինակ կարգ մը գոյներ գոյութիւն ունենալէ կը դադրին մեզի համար. չարունակ կարգ մը անհամոյ եւ տարօրինակ չարժումներ կ'ընենք եւ ժայռին խանգարմանց տատանիլէր երեւան կուգան մեր մէջ։

Արդ, յոգնութիւնը ոչ թէ միայն ֆիզիքական անհանգստութիւն կը պատճառէ այլ այն կը պատճառէ նաեւ մարտային և բարոյական տկարութեան եւ փորձութիւններու յաղթելու գործին մէջ բոլորովին անկարող կ'ընէ մեզ։ Ամերիկայի կարգ մը թերթերը չարունակ արձագանգը կ'ըլլան չարաթ իրիկնան կամ այդ գիչերներուն մէջ պատահած անկարգութիւններուն։ Շարաթ գիչերուան հարցը ազգային մեծ հարց մը

ԱՐԱԲԵՐԷՆ ՍՈՐՎԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կարդացէք չորրորդ էջի վրայ արաբերէնի դասընթացքը, որուն ծնորհիւ, ծանր կարճ ժամանակի մը միջոցին պիտի սորվիլ անսխալ կերպով արաբերէն խոսիլը։

դարձած է նաեւ Գերմանիոյ համար։ Այդ գիշերները առանց դէպքի եւ խռովք բոլորելու համար ասիկանական աշխատութիւնը հսկողութեան տակ առնուած են։

Ծոզնութեան առաջքը առնելու համար այս քանի մը կէտերը ուշադրութեան առնելու արժանի են։ Նախ մարդ պէտք չէ որ չարաչար աշխատի։ Երկրորդ հանգիստի որոշ պահեր ունենալու է։ Ու երրորդ առողջ օդ ու սնունդարար կերակուր առնելու է։ Առանցմէ չատ կարեւոր է յիշել նաեւ բաւարար ժամանակ յատկացնելու պէտքը քնանալու համար։ Գարագ քանելու համար քնա՛ւ հոգ չընել։ Ինչպէս նախապէս տեսանք յուզումնալից վայրկեաններ և այսպէս չարաչար վիճակ մը կրնան ստեղծել կեանքը քայքայել։ Մէկ խօսքով առողջաբանական օրէնքներուն կէտ առ կէտ հնազանդելու է։

Ամփոփելով մեր քէ՛ մաքին եւ քէ՛ ալ մարմնոյն վերաբերեալ յիշուած անհրաժեշտ կէտերը, ըսենք թէ մարդս արդի գիտական առուէտով մաքի, հոգիի և մարմնի մէկ անբաժան, միաւորութիւն է։ Մեր փափաքները կ'իրականանան մեր մարմնին անդամներուն գործունէութեամբը։ Մեր զգացումները կ'արտայայտուին անոնց գանազան չարժաձեւերովը։ Մտաւորականութիւնը գլխուն ալ կը պատճառէ։ երկարատև հոգը չլսխատութեան կ'առաջնորդէ։ Սաստիկ յուզմունքները յաճախ մեզ կը մահացնեն։ Մարմնական յոգնութիւնը կը յոգնեցնէ։ Նաեւ միտքն ու հոգին։ կը իջնզարէ ջղային դրութիւնը և կը քայքայէ ամբողջ առողջութիւնը։

Առողջ դատողութեան և բանաւոր խոհեմութեան մը տիրանալու համար առողջ մտքի և առողջ մարմնոյ մը պէտք կայ։

Առողջ և բազմակողմանի զատարկութիւն մը պիտի օգնէ առողջ դատողութեան տէր մարդոց պատրաստուելու։ Միայն իր միտքը զարգացնող մէկը կ'ըլլայ յոխորտ և ամբարտաւան չատ անդամ։ Մի միայն իր մարմինը զօրացնող մէկը կ'ըլլայ վայրենի ըմբիշ մը։ Մտքի և մարմնի հաւասարապէս զարգացումը կը զարգացնէ նաև մարդուն նկարագիրը։

Մանուկը աչխարհ կուգայ խուրձ մը բնազդներով և անհուն կարելիութիւններով զորս Թագնուած են մարմնոյն մէջ։ օրինաւոր եւ բնական ճոմը մարմնոյն պիտի ճեղքէ և ուրախացնէ նաև այդ կարելիութիւնները, ձիրքերն ու տաղանդները։

Մտքին ուղղին հետ ունեցած սերտ կապը բոլորս ալ գիտենք, օրինակի համար, բռունցքի ուժգին հարուած մը գանկին որոշ մէկ մասին վրայ կրնայ խլել մէկուն տեսողութիւնը. ուրիշ մէկ մասին վնասուելովը կրնայ մէկը կորսնցնել լեզուն, ճաշակի և կամ ալհոտառութեան զգացումները. ուրիշ խօսքով մարմնոյն կամ մտքին պատճառած ոեւէ մէկ վնաս, վնաս է նաեւ մարդուն անձնականութեան։ Արդ, մեր ուզած պարտականութիւնն է լրջօրէն հոգ տանիլ մեր մարմնին զոր վստահած է մեր մտքին և հոգիին եւ այդպէս ընելով ապահոված պիտի ըլլանք մեզի համար բնական եւ երջանիկ կեանք մը։

(Վերջ) Մ. Հ. ՄՍՐԿԱՆԵԱՆ

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԳԻՒՏ ՄԸ

ՀԻՆ ՓԻՒՆԻԿԵԱՆ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐ

Թրաճսկան հնախուզական ընկերութեան պետ Տօքթ. Քլօն Շօվլեր, պեղումներու միջոցին Լիբանանի մէջ գտած է հին փիւնիկերէն լեզուով գրուած ոտանաւոր մը, որով բացատրութիւններ կ'ուտայ հրեաներու ճախանձայր Աբրահամի մասին։ Այժմ Տօքթ. Քլօն կ'ափսոսի ամբողջութեամբ կարդալ այդ ոտանաւորները։

Շատ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի այս գիւտին, որովհետեւ անով պատմական խիստ կարեւոր դէպքեր երեւան պիտի հանուին։

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՑ

Հայագիտական ուսումնաթերթ, թիւ 3—6. Հրատարակութիւն Մխիթարեան Միաբանութեան Վիեննայի

Վիեննայի Մխիթարեան Միաբանութիւնը 47 տարիներէ ի վեր մեզուական աշխատասիրութեամբ մը, յատուկ եւ տևական կամքով մը, պատմական, բանասիրական, ազգագրական, լեզուաբանական եւլն., ուսումնասիրութիւններով կը չարունակէ հրատարակել այս մեծ հանդէսը, աչխատելով միմիայն Հայոց ժողովուրդի աչակոյթին եւ պատմութեանը համար։

Մենք պէտք է գլուխ խոնարհենք ողջունելով սրտագին, Վիեննայի Հայոց Մխիթարեանին պատկանելի մեր գիտնականները, որոնք փոխանակ միայն եւ միայն «աղօթելու», օրն ի բուն գտարկ նաեւլու, 47 երկար տարիներ՝ ամէն կ'աչխատին, ծառայելով հայկասպրէնի մեր գրին ու գրականութեան, Հայոց անցեալի մշակոյթային արժէքներու թանկագին գանձերուն։

***

Հանդէս Ամսօրեայի Մարտի, Ապրիլի, Մայիսի եւ Յունիսի Թիւերը կը պարունակեն քանի մը խիստ արժէքաւոր ուսումնասիրութիւններ, որոնց պէտք է որ հետաքրքրութեամբ հետեւինք։ Այդ ուսումնասիրութիւնները կարեւոր են նաեւ Հայոց աչխարհի քաղաքական ճակատագիրը վարող մեր քաղաքագէտներու և դիւանագէտներուն համար։

Ահա՛, Սարուխանի մէկ ընդարձակ եւ խղճմտիր ուսումնասիրութիւնը «Վրաստան եւ Հայերը» նիւթին չուրջ։

Գ. Սարուխան հին Հայաստանի եւ Վրաստանի, հին Վրացիներուն եւ Հայերու մասին աչխարհագրական, ցեղագրական, պատմական ընդարձակ եւ քանկագին տեղեկութիւններ, մանրամասնութիւններ կուտայ չենջուած պատմական ամենաչքդրիտ տղբիւրներու եւ պատմագէտներու գործերուն վրայ։ Այս ուսումնասիրութիւնը խիստ չահեկան է անոր համար որ Վրացիներն ու Հայերը եղեր են պատմութեան մէջ միչտ իրարու դրացի, իրարու մօտիկ, իրար կապուած քաղաքական, մչակոյթային եւ ցեղային կապերով։ Գէպք է, այս երկու ազգերը իրար լաւ ճանչնան, լաւ ուսումնասիրեն եւ այս իրենց ներկայի եւ ապագայի բարիքին ու յառաջդիմութեանը համար։

«Հանդէս Ամսօրեայի» այս Թիւերով վերջ կը գտնէ մէկ ուրիչ չատ կարեւոր ուսումնասիրութիւն մը՝ Ներոն կայսեր արեւելեան բաղաքականութիւնը», հեղինակ Վեռներ Շուր, Թարգմ. Հ. Մ. Հապոզեանի։

Հին գարերուն Հռովմի էր, որ չբռնելով գործ ունէր Արեւմտեան Ասիոյ երկիրներու և ժողովուրդներու հետ, այսօր ալ եւրոպական կարգ մը պետութիւններ պատմութիւնը կրկնուած է եւ կը կրկնուի միչտ։ Գարթեւեան Սասանեան պարսիկներու, հայերու եւ Փոքր—Ասիոյ ժողովուրդներու հետ հրոովմէացիները ինչ քաղաքական կապեր ու չահեր են ունեցեր։ Այդ բոլորը դուք պիտի իմանաք հետեւելով Վեր՛էր Շուրի Ներոն կայսեր արեւելեան բաղաքականութիւնը, աքանչելի գործին, ուսումնասիրութեան։

Հ. Անդրէաս Աբրլաեանի Օովհաննէս Այվազովսկի ծովանկարիչին կեանքն ու գործունեութիւնը ուսումնասիրութիւնը նոյնպէս կարեւոր աչխատանք մըն է։ Մենք ատկէ չունինք ամբողջական գործ մը նուիրուած մի միայն մեր արուեստաններու. Ծովհաննէս Այվազովսկի հայ ծովանկարիչ մըն է որ համաչխարհային համբաւ ունի։ Անկախ հանճար մըն է ուղղակի։ Շատեր կը կարծեն որ Այվազովսկին հայ չէ, ասոր է։

Հ. Աբրլաեան, մեծ ծովանկարիչի նախնիքին, անոր մանկութեան եւ դրպրոցական առաջին չրջանին, անոր ակադեմիայի մէջ ցոյց տուած յաջողութիւններուն, ու անոր Նիկողայոս Ա. կայսեր հետ ունեցած յարաբերութիւններու ու խօսակցութիւններու մասին, կուտայ մանրամասնութիւններ պարզ եւ չքմտ նկարագրութիւնով մը, որոնք կը կարդացնեն հետաքրքրութիւնով։

«Հանդէս Ամսօրեայի» այս Թիւերուն մէջ յօդուածներ ունին նաև պատկառելի գիտնականներ Հ. Ե. Տաչեան, Ակինեան։

Հայագիտական այս մեծ ուսումնասիրութիւնը պէտք է Թանկագին գարդը բլլայ ամէն մէկ պատմագէտ, ազգագրագէտ հայ մտաւորականին։ Անով պէտք է հետաքրքրուի նաեւ մասնաւորաբար մեր նոր երիտասարդ մտաւորականութիւնը։ Այս ուսումնասիրութիւնը խիստ չահեկան է անոր համար որ վրացիներն ու հայերը եղեր են պատմութեան մէջ միչտ իրարու դրացի, իրարու մօտիկ, իրար կապուած քաղաքական, մչակոյթային եւ ցեղային կապերով։ Պէտք է, այս երկու ազգերը իրար լաւ ճանչնան, լաւ ուսումնասիրեն եւ այս իրենց ներկայի եւ ապագայի բարիքին ու յառաջդիմութեանը համար։

«Հանդէս Ամսօրեայի» այս Թիւերով վերջ կը գտնէ մէկ ուրիչ չատ կարեւոր ուսումնասիրութիւն մը՝ Ներոն կայսեր արեւելեան բաղաքականութիւնը», հեղինակ Վեռներ Շուր, Թարգմ. Հ. Մ. Հապոզեանի։

Այս տեսակէտով պ. Հրանդ Տէվէճեանի «Ասխարհագրութիւն Սիւրիոյ եւ Լիբանանի» գրքոյկը արժէք է մեզ համար։

Սիւրիան եւ Լիբանանը (Հին Ասորիքն ու Փիւնիկէն) եղած են Հայասանի Արեւմտեան հարեւանին դրացի երկիրներ։ Մեր աչխարհը անոնցմէ օգտուած է մասնաւորապէս, բարոյապէս և նաեւ ապէս, լաւ չափով։ Ներկայիս այս երկրամասերուն մէջ կ'ապրին մօտ 140,000 հայեր։ Հետաքրքրական է որ ասկէ մէկ հայ հետաքրքրուի անոնց անցեալով ընդհանրապէս, ներկայով մասնաւորապէս։

Հրանդ Տէվէճեանի գիրքը Թէպէտ մատենագրական մեծ արժէք մը չէ, նորէն և այնպէս անոր 68 էջերուն մէջ ղուքսիմանակ հետաքրքրական տեղեկութիւններ Սիւրիոյ, Լիբանանի բնական, քաղաքական և տնտեսական աչխարհագրութեան մասին։ Գ. Հ. Տէվէճեան առանձին բծախնդրութիւնով, գլուխներով կը խօսի, այս գիրքին մէջ Սիւրիոյ և Լիբանանի աչխարհագրական դիրքին, տարածութեանը, սահմաններուն, մակերեւոյթի, կլիմային, բնական հարստութիւններուն, բնակչութեան, կրօնները, ցեղերուն, երկրագործութեան, կենդանաբուծութեան, հարաբերութիւնները հայ ժողովուրդին մասին ու սրան վրայ։ Սխալ է ըսենք որ Հրանդ Տէվէճեան մասնագիտացած է Հնդկաստան, Լիբանան — Ասորական, եգիպտական, Փիւնիկեան քաղաքակրթութեանց քան Հէլլէնական կրօնքին, գրականութեան։

Ծոցի Գիրքը.— Մեծ ազգօրէն վերջ գրի առնուած է։ Ծոցը հարուստ կալուածատէր մըն է, չատ աչխատասէր եւ պատուաւոր մարդ մը։ Իր թշնամիները նոյնիսկ կ'ուզեն զայն ապանել։ Ծոցը սակայն այդ բոլորին ալ կարելորութիւն չի տար և առջեւան պէս կ'արհնէ զԱստուած և կը հաւակերպի բախտին։ Մանր վէրքերով ծածկուած եզկլի վիճակը տեսնելով, կինը, կը ծաղրէ Ծոցը։ Ծոց կարեւորութիւն չի տար. իր ընկերները կ'ապչին կը մնան անոր թշուառութիւնը տեսնելով։ Այն ատեն Ծոց չի կրնար այլեւս դիմանալ հաւբերութեան, կ'անիծէ իր ծնած օրը, ծանր խօսքեր կ'ուղղէ Աստուծոյ։ Իր բարեկամները այս անգամ կը պատասխանէն որ այդպիսի դժբախտութեան մը արժանի է։ Ուրիշ մըն ալ կը միչտէ ու կը ծաղրէ Ծոցը եւ անոր բարեկամները։ Վերջապէս Տանվէն ձայն կ'ուտայ մրրիկներու և փոթրիկներու մէջէն փառաբանելով գերագոյն իմացականութիւնը որ կը կառավարէ աչխարհը, կեանքը, մարդկութիւնը։ Ծոց կը զղջայ, ներողութիւն կը խնդրէ Աստուծոյ եւ իր կորսնցուցած բոլոր հարստութիւնն ու կալուածները ետ կ'ստանայ։ Այս գրուածքը մէկ խօսքով ցոյց կ'ուտայ Թէ ինչպէս արդարը պիտի գիտնայ ատապի։ Թէ ի վերջոյ արդարութիւնը չի կորսուիր, վերջնական յաղթանակը իրենն է։ Անիկա մասնաւորաբար կը գովաբանէ մարդկային իմացական կարողութիւնը։

Մանուկեան կոչուած մեքոսը, որ Թրաճկախտի միբոռպին ներկայութիւնը երեւան կը բերէր 8 օրէն։ Գերմանացի Տօքթ. Ցիքերլի գտաւ միջոց մը, որ կը կրէ «Ցիքերլի» մեքոս անունը, եւ որով այս ախտաճանաչութիւնը կարելի եղաւ կատարել 12—24 ժամէն։ Պ. Գրաճեան կատարելագործած նոր մեքոսով, այս գործողութիւնը կը կատարուի մէկ կամ մէկուկէս ժամէն։ Այս գիւտը մեծ յուզում յառաջ բերաւ բժչկական օտանակներու մէջ։ Պ. Գրաճեան իր գիւտը ետաի ձեռով կարդաց Լօս Անճելիսի բժչկական կանանոցին առջեւ։ Այս գրութիւնը արտատպուեցաւ «Ամերիկեան Թրաճկախտի բժչկական ճանդէս»ի Ցունուար թիւին մէջ։

Լօս Անճելիսի Դուանցի հիւանդանոցի գլխաւոր բժչկը, Տօքթ. Սքենլի, Օ. Չեյմսպրս խանդավառութեամբ կ'արտայայտուի այս գիւտին մասին, եւ կը հաւատայ թէ այս նոր մեքոսով կարելի պիտի բլլայ Թրաճկախտը արգիլել իր սկզբնական էյլերուն մէջ, եւ թերեւս գայն արմատախիլ բնել երկրիս երեսէն։

Պ. Գրաճեան բնիկ Այնթապցի է, ուսած է կ. Թ. Գոլէճի մէջ եւ օրջանաւարտ եղած է Գօրնըլպիա համալսարանէն։

ՄԱՄՈՒԼԵԱՆԸ ՁԵՌՔԷ ՁԵՌՔ ԿԸ ՔԱՇԵՆ

Կրէքա Կարպօ պայմանաւորուած է Մէքրօ Կօլոլիճի Մայեր բնկերութեան հետ, երկու Ցիլմ դարձնելու համար։ Գայմանագրութիւնը անսովոր պայման մը կը պարունակէ.— Դերասանուհին ազատ է իր ուզած բեմադրիչը ընտրելու։

Ու Կարպօ առանց վարանելու, յայտնեց Թէ Ռուբեն Մամուլեանը կ'ընտրէ։ Սեռոյ անսովոր բան մը բրաւ,— անձամբ ճանչնալու գնաց Մամուլեանը մրցակից բնկերութեան մը՝ Փարամաունթ ստուդիոյին մէջ։

Իր կարգին, Փարամաունթ հաւանած է մրցակից բնկերութեան փոխ տալ Մամուլեանը, որ Ցունիս 12ին արդէն իսկ սկսած է գործի։ Գիտի պատրաստի Ռըբրիսթինա Թագուհին, Ցուլիսի 17րդ դարու պատմութենէն դերագ մը։

Միւս կողմէ Մամուլեան ատրաստած է Սրգ երգոցը, գլխաւոր դերակատարութեամբ Մարլեն Տիքրիխի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷ ՄԻՇՏ ԿԸ ԳՐԷ

Իր ծննդեան 75 ամեակին առթիւ, Ա. Շիրվանզադէ յայտարարած է Անգրկովկասի գործակալութեան.

«Ներկայիս ձեռս ունիմ շարմր ստեղծագործութիւններ։ Նախ կը գրեմ— էքսպրեսներ (օրացոյցներ) րնդգրկող վէպ մը, որուն մէջ մանրամասնօրէն պիտի դրսեւորուի ճակատագրական խաղերնիկութեան (պուրմատզի) ծագումը, զարգացումը ու անկումը իր բոլոր տիպերով։

Վէպիս մէջ խոսոր տեղ պիտի գրաւէ ճաեւ հայ խաղերնիկութեան ծուրջը պտտող եւ անոր ոսկեայ տոպրակին լուսա տացող հոգեւորականութիւնը։

Իմ վէպի տիպերը պիտի ներկայացնեն ոչ միայն տգէտ հարուստներ, վանահայրեր ռակացներ որոնք մանրամասներէն դրսեւորուած են ռուսական գրականութեան մէջ Տստոյեվսկիի կողմէ, այլեւ բարձրագոյն կրթութիւն ստացած խաղերնիկ մտաւորականութիւնը, որուն գաղափարախօսութեան դէմ կռուիլն ու յաղթելը բանւորութեան արժանիքներէն մէկը կը հանդիսանայ։

Միեւնոյն ատեն ես կը գրեմ եւ միեչտ ատուն կ'ապահովեմ փիսս մը, արդիւնաբերական խաղերնիկութեան կեանքն։ Իմ նոր վէպը տարեվանկարի պիտի վերածուի։

ՔԱՆԳԱՐԱՆԸ

Հայաստանի մտակուրայինը պատմական բանգարանի գեղարուեստական բաժինը, մտ տեղ պիտի բանայ յատուկ սենեակ մը, որ նուիրուած պիտի բլլայ եւրոպական եւ մասնաւորապէս Թրաճսկան նախայեղափոխական օրագիր (16րդ դար) պատմութեան։ Այս մասնաւորը բանգարանի ազգագրական բաժինը գրաված է այժմ Զանգեզուր—Մեղրի ցուցահանդէսի նախապատրաստութեամբ։ Ցուցահանդէսը պատրաստ կ'բլլայ մինչեւ Ցուլիս 15։

ՍԱՍՏԻԿ ԿԱՐԿՈՒՏ

Ցունիս 14ի իրիկուընը, Ղարաբիլիսայի օրջանի Սարմախլու, Խարպազ, Բզովտալ եւ Նազարավար գիւղերուն մէջ չափազանց սաստիկ կարկուտ տեղացած է։ Պղտաոտ ծառերու եւ ցանքերու մեծ մասը փճացած է։ Ցաոուկ լանճաժողովով մը կը զբաղի նիմա վնասները չափը ճոդելու աչխատանքով։

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺ

Էրիվանի գերագոյն դատարանը էքսպատ է գործը խոսմ մը գանդիոս»ներու (ատազակ), որոնք սիսեռմաթի կերպով թալանած են կոոպերատիվները, յափշտակելով անոնց գոյերը կամ վնաս հասցնելով անոնց, եւլն.։ Խստարանը գրասկատարութեան դատապարտուած է անդուդրի «բանդիթ» Կամսար Թամամեանը, իսկ ուրիշ 7 մեղադրեալներ 5—10 տարուան բանտարկութեան դատապարտուած են։ Անցարե արձակուած են 3 հոգի։

ան, վաճառականութեան, հաղորդակցութեան միջոցներուն և աչխարհագրական, քաղաքական, վարչական բաժանումներու մասին։

Դարձեալ առանձին գլուխներ է յատկացուցեր Սիւրիական, Այվազովսկիներու, Լիբանանի և Ճիպէյ Տրիզի պատմութիւններու մասին։ Կուտայ ահագին տեղեկութիւններ այս երկիրներու հին քաղաքակրթութեան, պատմական վայրերու, հնութիւններու վրայ համառօտ և կարճ տեղեկութիւններ որոնք հետաքրքրական են։

Այս գիրքը կրնան կարդալ մեր բոլոր դպրոցականները, ուսանողները. նաև ամերիկեան վարժարանի ուսուցիչներն ու հայ մտաւորական միջակ դասակարգը։ Անոնց համար ընդհանուր առումով խիստ օգտակար է ան։ Ա.

ԳԱՂՈՒԹԱԶԱՅ

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԹԷՀՐԱՆԻ ՄԷՋ

Թէհրանցիք կ'իմացնեն, թէ ուսուցիչ հոն կը ժամանէ տպագնդաւոր դերասան Վահրամ Փափազեան եւ տեղւոյն Հայ Ցիկնանց Ընկերութեան հովանաւորութեամբ պիտի ներկայացնէ ՕԹԷլլօ, Հասլէթ, դերասան Գրն եւ Տօն Ժուան բանտրախտադերը։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՆ ԹՈՇԱԿ ՍԱՀՄԱՆԵՑ ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ԱՐՔ. ԻՆ

«Ազաս Խօսք» կ'իմանայ որ Պուլկարահայ Թեմական նուագախմբի ջանիերուն օնորհիւ, Պուլկարիոյ արտաքին նախարարութեան այս տարուան պիւճէհին մէջ ամսական 2000 լեվայի բոլոկ մը տանեմանուած է Պուլկարահայ բեմի առաջնորդ բազմավաստակ Սեբաստացնոս արքեպիսկոպոս Ծովակիժեանին։

ՎԱՀԷ ԱՐՋՈՒԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Ամերիկահայ թերթերը կը գուժեն նախկին Վերակազմեալ Հնչակեան կուսակցութեան երբեմնի ամենեն ակտիւ գործիչին՝ Վահէ Արզուեանի (Այեհսան Արզուեան) մահը, որ տեղի ունեցած է Նիւ Եօրքի մէջ։

Ոգբուցեալ յեղափոխականը, որ միացած չըլլալով ոեւէկուսակցութեան, մեկուսացած եւ դառնացած կ'ապրէր բաւական երկար ժամանակէ ի վեր Նիւ Եօրքի մէջ, ուշագրաւ գործունէութիւն մը ցոյց տուած է ասկէ քառորդ դար առաջ եւ մինչեւ հաստատուելը պատերազմը, երբ տակաւին գոյութիւն ունէին Վերակազմեալները, իբրեւ աջոյս կուսակցութիւն։

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ԳԻՒՏԸ

Կոչնակ կը գրէ.— Պ. Արամ Գրաճեան, որ Լօս Անճելիսի Գաուճքի հիւանդանոցի ախտաբանական ճիւղին մէջ կատարած իբր մասնագէտ ախտաբան. երկար հետազօտութիւններէ վերջ հնարած է Գրաճկախտի միբոռպներ խուզարկելու նոր մեքոս մը։ Գրաճկախտի ախտաճանաչութեան համար ցարդ գործածուած սովորական մեքոսն էր «Լիվէնթիի եւ Մանուկեանց կոչուած մեքոսը, որ Գրաճկախտի միբոռպին ներկայութիւնը երեւան կը բերէր 8 օրէն։ Գերմանացի Տօքթ. Ցիքերլի գտաւ միջոց մը, որ կը կրէ «Ցիքերլի» մեքոս անունը, եւ որով այս ախտաճանաչութիւնը կարելի եղաւ կատարել 12—24 ժամէն։ Պ. Գրաճեանի կատարելագործած նոր մեքոսով, այս գործողութիւնը կը կատարուի մէկ կամ մէկուկէս ժամէն։ Այս գիւտը մեծ յուզում յառաջ բերաւ բժչկական օտանակներու մէջ։ Պ. Գրաճեան իր գիւտը ետաի ձեռով կարդաց Լօս Անճելիսի բժչկական կանանոցին առջեւ։ Այս գրութիւնը արտատպուեցաւ «Ամերիկեան Թրաճկախտի բժչկական ճանդէս»ի Ցունուար թիւին մէջ։

Լօս Անճելիսի Դուանցի հիւանդանոցի գլխաւոր բժչկը, Տօքթ. Սքենլի, Օ. Չեյմսպրս խանդավառութեամբ կ'արտայայտուի այս գիւտին մասին, եւ կը հաւատայ թէ այս նոր մեքոսով կարելի պիտի բլլայ Թրաճկախտը արգիլել իր սկզբնական էյլերուն մէջ, եւ թերեւս գայն արմատախիլ բնել երկրիս երեսէն։

Պ. Գրաճեան բնիկ Այնթապցի է, ուսած է կ. Թ. Գոլէճի մէջ եւ օրջանաւարտ եղած է Գօրնըլպիա համալսարանէն։

ՄԱՄՈՒԼԵԱՆԸ ՁԵՌՔԷ ՁԵՌՔ ԿԸ ՔԱՇԵՆ

Կրէքա Կարպօ պայմանաւորուած է Մէքրօ Կօլոլիճի Մայեր բնկերութեան հետ, երկու Ցիլմ դարձնելու համար։ Գայմանագրութիւնը անսովոր պայման մը կը պարունակէ.— Դերասանուհին ազատ է իր ուզած բեմադրիչը ընտրելու։

Ու Կարպօ առանց վարանելու, յայտնեց թէ Ռուբեն Մամուլեանը կ'ընտրէ։ Սեռոյ անսովոր բան մը բրաւ,— անձամբ ճանչնալու գնաց Մամուլեանը մրցակից բնկերութեան մը՝ Փարամաունթ ստուդիոյին մէջ։

Իր կարգին, Փարամաունթ հաւանած է մրցակից բնկերութեան փոխ տալ Մամուլեանը, որ Ցունիս 12ին արդէն իսկ սկսած է գործի։ Գիտի պատրաստի Ռըբրիսթինա Թագուհին, Ցուլիսի 17րդ դարու պատմութենէն դերագ մը։

Միւս կողմէ Մամուլեան ատրաստած է Սրգ երգոցը, գլխաւոր դերակատարութեամբ Մարլեն Տիքրիխի։

ՀԱՅ ԱՇԵՄԱՐԱՆԻ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԸ

Հոկտեմբերէն Աշեմարանը կ'ունենայ իր երկրորդ լսարանը, որ կը համապատասխանէ Ֆրանսական լիսէներու classe de première*ին։ Այդ լսարանի գիտական ճիւղին հետեւող ուսանողները կրնան ներկայանալ պետական պաքալորէաի քննութիւններու առաջին մասին։ Պաքալորէայի ներկայանալ ցանկացող աչակերտները կ'ունենան նաեւ քանի մը մասնաւոր յաւելեալ դասեր քննութիւններու պահանջին բաւարարելու համար։*

Ցառաջիկայ տարեչրջանի վերջէն սկսած՝ Աշեմարանի չորրորդ դասարանը աւարտողները, եթէ ուզեն, կրնան ստանալ բարձրագոյն նախակրթարանի աւարտման վկայագիր։ Այդ դասարանը աւարտողները կրնան ներկայանալ նաեւ brevet élémentaire*ի պետական քննութիւններուն. ներկայացողներուն համար կ'ըլլան չաբաթական մէկ—երկու ժամ յաւելեալ աչխատանքներ։ Եւ ասկէ ետքը չորրորդ դասարանի գիտական դասերն ալ պէտք է ուսանողուին ֆրանսերէն լեզուով, լսարաններու գիտական բաժնին նման։*

Հոկտեմբերէն սկսած աչակերտական վճարները զեղչուած են հետեւեալ կերպով. պատրաստականի եւ առաջին դասարանի աչակերտը պիտի վճարէ հինգ օսմանեան ոսկի. երկրորդ եւ երրորդ դասարանի աչակերտը՝ եօթը օսմանեան ոսկի. իսկ չորրորդ դասարանի եւ բոլոր լսարաններու աչակերտները պիտի վճարեն ութը օսմանեան ոսկի։

Գիչերօթիկներու վճարը նոյնպէս Թեթեւցած և դարձած է տարեկան քառասուն օսմանեան ոսկի, ուսումն ալ մէջը հաչուած։ Հագուստ, գիրք, դեղ եւ ճամբու ծախքը ծնողներուն վրայ։

Ձեմարանի ուսուցչական կազմը հիմնապէս կը մնայ նոյնը, մէկ—երկու մասնակի փոփոխութեամբ եւ մէկ—երկու նոր լրացումներով։ Ձեմարանի եօթը մնայուն ուսուցիչները, իբրեւ հաւատքական ժարմին մը, այս տարի առած են իրենց վրայ գործի ամբողջ պատասխանատուութիւնն ու ղեկավարութիւնը։

Նոր ու հին աչակերտները անձամբ պիտի ներկայանան Ձեմարանի տեսչութեան գրասենեակը Հոկտեմբեր 2—8։ Ամսու 9—12ը կը կատարուին վերաքննութիւնները։ Դասերը կ'ըսկսին Հոկտեմբեր 12ին, Հինգշաբթի օրը։

Ամառը գրասենեակը գոց է։ Նամակ, գրամ եւ ամեն գրութիւն պէտք է ուղղել Ձեմարանի սովորական հասցէով եւ տեսչի անունով. Léon Chanth, Collège Arménien 127 Wadi Abou jémil, Beyronth R. L.

Հայ Կարմիր Խաչի Ձեմարանի սաներուն հոգատար մարմինը կը յայտարարէ որ յառաջիկայ տարուան համար Հայ Ձեմարանին մէջ ուրիշ բաց տեղ ունի։

Հայ Կարմիր Խաչի այդ նոր ուրիշ սաները պիտի ընտրուին մրցումով։ Մրցումին մասնակցիլ ուզող աչակերտները աղջիկ կամ տղայ, պէտք է ըլլան մարմնով առողջ, վարքով ազնիւ եւ ուսման վճարը տալու անկարող։ Մրցումը տեղի կ'ունենայ միայն առաջին, երկրորդ եւ երրորդ դասարաններուն համար։

Մասնակցիլ ցանկացողները նախօրօք պէտք է դիմեն գրաւոր կերպով Ձեմարանի տեսչութեան եւ Հոկտեմբեր 2-8 պէտք է անձամբ ներկայանան Ձեմարան։

ՔԱՂՔԱԿԻՏԻ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՀՐԵԱՆԵՐԸ

Անուասիկ կաս գեղեցիկ, մեռածաւոր իմ,
Անուասիկ կաս՝ գեղեցիկ.
Այէ ես ազատիթ բաց ի լուսինեն հուսմէ,
Վարսք ես իբրեւ գետնամած այծից որ երեւցան ի գաղաադէ։
Ես ննջեմ եւ սիրտ իմ զարթուն կայ։

Պարանոց ես իբրեւ աւսարակ փղոսկրեա,
Աչէ ես իբրեւ զծովակն Եսեբոնի ի դուռս դստերաց բազմաց.
Ինգուինէ ես իբրեւ գաւսարակն Լիբանանու՝
Որ դիտէ հանդէպ Դամասկոսի.
Հիւսք գլխոյ ես իբրեւ զծիրանի, իբրեւ զբազաւոր բազ՝
Ի գուխս յատպարհգս։
Քանի՛ գեղեցկացար, եւ քանի՛ հաղցրացար
Սէր ի փափկութեան հուս։
Նմանեցար մեծուհւին ես արմաւենւոյ
Եւ սեհնի ես ողկուզաց։
Ալաքսուն եմ բագուհիի եւ ուքսուն Հարճի,
Եւ օրիորդ որոց ոչ գոյ քիւ։
Մի է աղաւնի իմ, կատարեա՛լ իմ.

Մի է մօր իւրոյ, ընտրեալ ծնողի իւրոյ,
Ցեսին զնա դստերք եւ երանեցին նմա,
Թագուհիքն եւ հարճ գովեցին զնա.—
«Ո՞վ է սա որ երեւայս է իբրեւ զարուսն,
«Գեղեցիկ իբրեւ զլուսին, ընտիր իբրեւ զարեգակն,
Զարմանալի յօրինեալ։»
Երկու սեհնի ես իբրեւ զերկուս ուլս երկուորիս այծեամն,
Որ արածին ի մէջ օուշացաց...։
Ամենեւին գեղեցիկ ես, մեռածաւոր իմ,
Եւ արատ ինչ ոչ գոյ ի քեզ։

Ուրեմն բոլոր հայրենասիրական և սիրային կարգ մը կատարներէն, միւռնները բոլորն ալ կամ կրօնական են, պատմական, առասպելական, վիպական իմաստասիրական եւ օրէնսգիտական։ Այս բոլորն ալ սակայն հզօր երեւակայութեամբ, գեղեցիկ պատկերներով, խորունկ զգացմունքներով, բայց երբեմն աննշանակ, անմիտաբար արուեստով մը, բայց անկեղծ զգացումներով, բարոյական մեծ օրէնքներով լեցուն գրուածքներ են։

Ջուտ կրօնական կամ հոգեւոր երգեր են սաղմոսները, առակները և ծոքի գիրքը եւն.։

Սաղմոս՝ կը նշանակէ երգել նուագի ընկերակցութեամբ։ Հարիւր յիսուն կատարներէ կը բաղկանայ։ Հրեաները իրենց սինագոկներուն մէջ կ'երգէին զանոնք։ Անոնք երգեր են խոնարհութեան, պարզութեան, անկեղծութեան, յոյս գէպի ապագան։ Աննուն ազդեցութիւն են գործած անոնք Եւրոպական, Ամերիկեան և բոլոր քրիստոնեաներուն, մանաւանդ հայ ժողովուրդին մտքին ու սրտին վրայ։ Սխալ է զանոնք վերագրել ամբողջութեամբ Դաւիթ Թագաւորին։

Ինչպէս գիտենք Շրդ. դարու վերջերը Ք. Ա. Նրուսազէմ առնուեցաւ Նոր Բաբելոնի կողմէ։ Գէպք է ըսել որ հրեաները ուժեղ դիմադրութիւններ ցոյց տուին Նաբուգոդոնոսոր արքային, բայց ի վերջոյ պարտուեցան չարաչար։ Ջարդ, կոտորած, գերութիւն։ Ողբը անոնց յուզիչ և կենդանի նկարագրութիւնն է, կը պարունակէն այդ երգերը իրենց մէջ հարուստ երեւակայութիւն, պատկերներ, գաղափարներ։ Անկեղծութիւնը խորունկ է և յորդուն՝ ակի մը նման։ Անիկա բաժնուած է հինգ փոքրիկ գլուխներու։

Գիրք Առակացը նոյնպէս կը վերագրուի բազմաթիւ հեղինակներու որոնք գրած են զանի ատրեր ժամանակներու ընթացքին և օրոնք իրարմէ փոխադարձ օգտուած և ազդուած են։ Գիրք Առակացին մէջն է Սողոմոն Թագաւորի վերագրուած այնքան անուանի առակները։ Կ'ըսեն որ այս Թագաւորը գրած է 3000ի չափ առակներ։ Անոնց հեղինակները ներչնչուած են ուղղակի կեանքէն, բնութենէն։ Ծորդորներ են, խրատականներ, բարոյական գատաստիճաններ։ Բարեպաշտութիւնը, առաքինութիւնը, խոնարհութիւնն ու հաւատարմութիւնը անոնց մէջ իրենց յատուկ և փայլուն տեղը գրաւած են։ Առակները գէմ են եղած բազմատուածութեան, Անոնք չեն մոռցած բնազանցական, իմաստասիրական բարդ և դժուարին խնդիրներուն։ Ուրեմն կրկնենք, Հին Կտակարանը զուտ հրկական գործ է, այսինքն կրօնական է ան ոգիով, բովանդակութեամբ տոհմատարակ։ Անիկա ուեւէի մտքի հետ կրնայ հաշտուիլ։ Բաբելա — Ասորական, եգիպտական, Փիւնիկեան քաղաքակրթութ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒ

ՄԱՐՏԻ ՂԱՀԱՐՅԱՆ

Հոկտեմբերյան հեղափոխության նախօրեին Հայաստանում գործող ռուսական զորամասերի զինվորների ներկայացուցիչների խորհրդի նախագահ Մարտի Ղահարյանը (1888–1919) ծնվել է Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի)։ Ուսանելով Թիֆլիսի ռազմական դպրոցում, նա 1908 թ. մասնակցել է Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատական բանվորական կուսակցության (ռուսական բոլշևիկների) կազմակերպած ցույցերին։ Ռուս-ճապոնական պատերազմի ժամանակ Ղահարյանը զորակոչվել է բանակ, ծառայել Մանջուրիայում։ Ռուսական բանակում նա ստեղծել է զինվորական կազմակերպություններ, որոնք ակտիվ մասնակցություն են ունեցել 1917 թ. Փետրվարյան հեղափոխությանը։ Ղահարյանը եղել է Կովկասյան ռազմաճակատի զինվորների պատգամավորների խորհրդի անդամ, ապա՝ նախագահ։ Նա ակտիվ մասնակցություն է ունեցել Հայաստանում խորհրդային իշխանության հաստատմանը։ Ղահարյանը 1919 թ. Մարտին մահացել է Թիֆլիսում։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒ

Հոկտեմբերյան հեղափոխության նախօրեին Հայաստանում գործող ռուսական զորամասերի զինվորների ներկայացուցիչների խորհրդի նախագահ Մարտի Ղահարյանը (1888–1919) ծնվել է Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի)։ Ուսանելով Թիֆլիսի ռազմական դպրոցում, նա 1908 թ. մասնակցել է Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատական բանվորական կուսակցության (ռուսական բոլշևիկների) կազմակերպած ցույցերին։ Ռուս-ճապոնական պատերազմի ժամանակ Ղահարյանը զորակոչվել է բանակ, ծառայել Մանջուրիայում։ Ռուսական բանակում նա ստեղծել է զինվորական կազմակերպություններ, որոնք ակտիվ մասնակցություն են ունեցել 1917 թ. Փետրվարյան հեղափոխությանը։ Ղահարյանը եղել է Կովկասյան ռազմաճակատի զինվորների պատգամավորների խորհրդի անդամ, ապա՝ նախագահ։ Նա ակտիվ մասնակցություն է ունեցել Հայաստանում խորհրդային իշխանության հաստատմանը։ Ղահարյանը 1919 թ. Մարտին մահացել է Թիֆլիսում։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒ

ՍՈՒՐԵՆ ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ

Սուրեն Սպարապետը (1882–1919) ծնվել է Թիֆլիսում։ Ուսանելով Թիֆլիսի ռազմական դպրոցում, նա 1908 թ. մասնակցել է ռուսական բոլշևիկների կազմակերպած ցույցերին։ Ռուս-ճապոնական պատերազմի ժամանակ Սպարապետը զորակոչվել է բանակ, ծառայել Մանջուրիայում։ Ռուսական բանակում նա ստեղծել է զինվորական կազմակերպություններ, որոնք ակտիվ մասնակցություն են ունեցել 1917 թ. Փետրվարյան հեղափոխությանը։ Սպարապետը եղել է Կովկասյան ռազմաճակատի զինվորների պատգամավորների խորհրդի անդամ, ապա՝ նախագահ։ Նա ակտիվ մասնակցություն է ունեցել Հայաստանում խորհրդային իշխանության հաստատմանը։ Սպարապետը 1919 թ. Մարտին մահացել է Թիֆլիսում։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒ

ՍՈՒՐԵՆ ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ

**Սուրեն Սպարապետը (1882–1919) ծնվել է Թիֆլիսում։ Ուսանելով Թիֆլիսի ռազմական դպրոցում, նա 1908 թ. մասնակցել է ռուսական բոլշևիկների կազմակերպած ցույցերին։ Ռուս-ճապոնական պատերազմի ժամանակ Սպարապետը զորակոչվել է բանակ, ծառայել Մանջուրիայում։ Ռուսական բանակում նա ստեղծել է զինվորական կազմակերպություններ, որոնք ակտիվ մասնակցություն են ունեցել 1917 թ. Փետրվարյան հեղափոխությանը։ Սպարապետը եղել է Կովկասյան ռազմաճակատի զինվորների պատգամավորների խորհրդի անդամ, ապա՝ նախագահ։ Նա ակտիվ մասնակցություն է ունեցել Հայաստանում խորհրդային իշխանության հաստատմանը։ Սպարապետ

ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԴԱՄՂԹԱՑՔ

ԹՕՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՈՃԵՐ

ԴԻՒՐԻՆ ԱՐՏԱՑԱՑՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բարեւ	—	Մարհապա
Այո տեր	—	Նաամ եա սէյիդ
Ոչ տիկին	—	Լէ եա սըթ
Այո օրիորդ	—	Նաամ եա մաեմազէլ
Ըսէք ինձ	—	Էհֆի լի
Ինչպէ՞ս	—	Քի՞ֆ
Որա՞ղ	—	Ասեհե
Քանի՞	—	Քեմ
Կը խնդրեմ	—	Պիրրեճճեհ
Շնորհապարտ կը թողուէք	—	Պիսիր մէմնուն
Շատ բարի էք	—	Ըլեդի էքիր մրնի
Մի ցեղուիք	—	Լէք իզդալ
Գիթէ՞ք	—	Պաարի՞ֆ
Չեմ գիտեր	—	Մա պաարիֆ
Ներողութիւն կը խնդրեմ	—	Էլ աֆու
Ինչ մը կեցէք	—	ԸՀքզգր օուէյ
Հրամմեցէք	—	Ըօս, Ֆաքքալ
Ձմարի՞ռ է	—	Սահի՞ն
Շնորհակալ եմ	—	Միւքեեէֆֆիր
Բարի եկաք	—	Էհլէն վէ սեհլէն
Ինչպես է՞ք	—	Քիֆ հալ ֆօմ
Դուռը բացէք	—	Իֆքահ էլ պապ
Պատուհանը գոցեցէք	—	Սեֆֆիր էլ օբպէֆ
Նայեցէք ատոր	—	Շուֆու
Ինծի յսեցէք	—	Իս մաա լի

ՅՈՎՀ. ՄԱՀՃԱՊԵԱՆ

Սուրիոյ ծանօթ դերձակ - կերպասավաճառը հաստատած է վասնաճիւղ մը Պէյրութ, Սուգ - էլ - Նուրիէ:

Մեր վաճառատան մէջ կը գտնէք անգլ. եւ Ֆրանս. կերպասներու ճոխ մթերք եղանակի համապատասխան ճոխ յղացքներով. մեծամասնակ եւ փոքրաքանակ վաճառում անմրցելի գիներով:

Զինուորական այլ եւ այլ պիտոյքներ

Խղճամիտ ուշադրութիւն

Ճշտապահութիւն

Գոհացումը մեծնէ դժուարահաճներու

Փորձեցէք հաւատոգութեան համար:

ԴՕՔԹ. ԱՐՍԼԱՆ ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՆԵՐՔԻՆ ԲԺԻՇԿ ՍՈՒԷԶԻ

Ջրաւցքիւ Ծրնսկն հիւանդանոցի

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՄԻԶԱՍՏՂԻ ԵՒ ՍԵՌՈՒՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Շաբաթ օրը կառօեալներու ձրի դարմանում

Հասցէ, Հալէպ Պուլվար ար Ֆրանս թիւ 37

17—25 Թապախ Նաֆախ Սրճարանին կից

ԴՕՔԹ. ՀԻՍԱՔ Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին interne թաղապետական հիւանդանոցին, այժմ Շէֆ ար էյինթիէ St. Elie հիւանդանոցին, հաստատած է իր դարմանատունը (Բօյիէյինթիէ) Հանրը քաղի իր սեփական նորակերտ տեղին մէջ:

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կ. ա. 10-12. կ. ե. 2-6. St. Elie հիւանդանոցի վիրաբուժութեան, ժանկաբարձութեան, գլուխի, մորթի, վեներական, ներքին եւ պզտիկներու հիւանդութեանց մասնագէտ բժիշկները ամէն օր կ'այցելեն դարմանատունը կ. ա. 10-12:

Խղճամիտ, արագ եւ մասնագիտական դարմանում. ադրաս հիւանդներուն ձրի դարմանում հիւղգօսբբի օրերը կ. ե. 2-6:

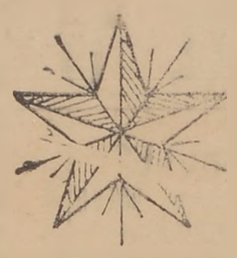

ՕԳՆԷ ԴՈՒԻՆ ՓԵՂԻ ԵՒ ԱՄՏՂԸ ՔԱՒՕԻ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՍՏՂԸ

(L'ETOILE du FOYER)

Առեւտրական և երկրագործական ժողովրդային վարկի հաստատութիւն Անանուն ընկերութիւն.— դրամագլուխ 3,000,000 ֆրնք. որ կրնայ 33,000,000 ֆրնք.ի բարձրացուիլ վարկական խորհուրդի պարզ որոշումով:

Կեդրոնատեղի.— 187 Boulevard Sebastopol - Paris

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Արեւելեան պետութեանց

Սալոյ Օթելի տեղ, Պուրճ, Պէյրութ

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

ԱՒԱՆԴԻ ՊԱՏՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՕԺԻՏ

Երաշխաւորեալ տոկոս 5½ %, Ասկէ զատ մասնակցութիւն ընկերութեան չահերուն:

ԿԱԼՈՒՍԾԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

ՎԱՐԿԵՐՈՒ ԲԱՑՈՒՄ

Կալուածի վրայ փոխառութիւնք վճարելի 10—15—20 տարիէն. որոշուած պայմանաժամէն առաջ ուզողը կրնայ վճարել:

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ ընկերութիւնը ներկայիս 75,000է աւելի անդամ ունի մինչեւ 1 Ապրիլ 1931 Ընտանիքին Աստղը 135 միլիոն փոխ տուած է, գրաւով 50 միլիոնէ աւելի արժէք ունեցող անշարժ կալուածներու վրայ:

Ամէն թղթակցութիւն ուղղել՝ B. P. 821, Beyrouth

UNITED STATES LINES

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻԾ

Աշխարհի ամենէն ապահով, շքեղ եւ արագ նաւերը

(Շաբաթական կանոնաւոր երթեւեկ Հավրէն Շէրպուրկ և Նիւ Եորք)

Նաւերու անուններ		Մեկնումի թուականներ		
Մանհաթթան	»	6	*Յունիս*	*Հավրէն*
Բրէզիտէնթ Բուլվէր	»	13	»	*Շէրպուրկէն*
Ուաշինկթըն	»	20	»	*Հավրէն*
Բրէզիտէնթ Հարթինկ	»	27	»	»
Մանհաթթան	»	3	*Յուլիս*	»
Բրէզիտէնթ Հարթինկ	»	10	»	*Շէրպուրկէն*
Ուաշինկթըն	»	14	»	*Հավրէն*
Բրէզիտէնթ Հարթինկ	»	27	»	»

Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Ընդհ. գործակալութեան

ՀԻԹԹԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

Հեռաձայն 8—00, Մասնաճիւղ փողոց Պէյրութ. B. P. 511

Հեռագր. հասցէ.— «HITTITRER»

ՏՕՔԹ. Տ. Գ. ԼՈՒՍԱՐԱՐԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

ԹԻ 27 ՔՍԲԻՒՍՆԵՐՈՒ ՓՈՂՈՑ ՊԱՊ ՖՏՐՒՍ

(Քաբուսիցներու եկեղեցիի ճիշդ դիմաց)

Ուրիար տարիներու ընթացքին Փարիզի մէջ իր ուսումը կատարելագործելէ եւ հիւանդանոցներու մէջ մեծ հմտութեան եւ երկար փորձառութիւններ ետեւէն վերջ վերադարձած է Պէյրութ եւ հաստատած իր սեփական դարմանատունը Քարուսիցներու եկեղեցւոյ ճիշդ դիմաց թիւ 27 Պապ Իտրիս:

Գիտական ամենավերջին մեթոտներով եւ ելեկտրաբուժութեամբ (Diatermo-therapie) ներքին եւ ի մասնաւորի կանանց վեներական, Ֆրանկախոս, նոր եւ հին ջերմախտութիւն, փռօսթաթի, սերմնամանի, միզամանի եւ անկարողութեան հիւանդութիւններուն ու ցկարութիւններ. ամենապէս կը դարմանէ արեան եւ ընդհ. ցկարութիւններ, ռամաթիզմ (Rhumatisme) մորթային հիւանդութիւններ, մանիսկագոյն ճառագայթներով (Rayon ultra-violet). Մասնաւոր ելեկտրականութեամբ (Electro-coagulation) կատարեալ դարմանում կոկորդի amygdaleի եւ Hemoroideի:

Ընդ. ժամեր 8—12 եւ 2—8: Կիրակի եւ օրնական օրեր միայն կէսօր:

ՄԱՂՕՆ - ՄԱԳԱԶԻՆ -

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆ

Պուրճ, հին ոչրայի բակ

Հրապարակ հանած հին բաժանորդագրութեան տետրակներ, իւրաքանչիւր 18 գուրօն պարունակող, գին 75 ս. դ. (կանխիկ). Ածիլուիլ՝ 1 գուրօն, մազ կտրել ու ածիլուիլ՝ 2 գուրօն:

Մեր սալօնի մէջ կը գտնէք *ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ* եւ *ՃՍՇԱԿ*

Ամէն յաճախորդի զաս անձեռոցներ *Օգտուեցէք առիթէն*

ԱՊԵՂ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

Արուեստագիտական ճաշակով օժտուած հարազատ լուսանկար մը կրնաք ունենալ միայն դիմելով ԱՊԵՂ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԱՏՈՒՆԻՆ, որ մեծ ուշադրութիւն կը դարձնէ իր յաճախորդներուն անգամ կ'ստանան կատարեալ գոհացում:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶՆԳՋԱԼ ԳԻՆԵՐ ԱՄԱՌՆԱԳԻՆ ՆՂԱՆԱԿԻ ՍՈՒԹԻՒ

Դիտական լոյսի խաղերով բօսթ քարթ (6 հատ 150 Ս. Դ. (12 » 200 Ս. Դ.

Խմբանկար հարսանեկան կամ առանձին բօսթ քրթ (6 հատ 400 Ս. Դ. (12 » 600 Ս. Դ.

Ծարգելի յաճախորդները փոխարժէքը կը վճարեն այն ատեն մինչ այն երբ կատարեալապէս գոհ են իրենց լուսանկարներէն:

ՏՕԹՕ ԱՊԵՂ. 9 Ավրնիւ Ֆրանսեզ

ՁԱՁԱՐԱՆ "ԼԻԼԱ"

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱՁԱՐԱՆ—ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆԸ

Պուրճ— Հին Սէրայի հեռի անկիւնը

ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ ՄԻԱԿՆ Է

Հայկական ժամադրավայր՝ ժամերիկ շրջանակով

ՕԴԱՍՈՒՆ ԹԷՐԱՍ

Մասնաւոր ենթակայ՝ բնակիչներու համար

ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ,

ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՏՋԱԼԻ ԳԻՆԵՐ.

'Տիմ.' ՎԱՀԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ԵՐՈՒԱՆԴ ՁԷՆՏԷՐԼԷՁԵԱՆԻ

Ց. Կրպիճեան եւ Որդի

ՊԻՂԻՆՁԷ ՆՈՐ ՀՐՇԷՋՆԵՐ ԼԻՊՆԱՆ ՄԱՐԳԱՅՈՎ

Երաշխաւորուած 20 տարուան համար

ՐԻԻ ԳԱՒԻՐԻՄԻՆ թիւ 43

Ցովհաննէս Կրպիճեան եւ Որդի Գործարանին մէջ կը պինուին օսա կատարելագործեալ յորինուածով եւ ամենաագդեցիկ բիմական բաղադրութիւններով գործող եւ 20 բիլօկրամ ճնշումի դիմացող պղինձէ հրակներ, ԼԻՊՆԱՆ մարքայով:

Անոնք արձանագրուած բլլալով Քազմախափսութեան Տնօրէնութեան մօտ, նաեւ արժանացած են Ֆրանսական բէնիֆ յանձնախումբի գնահատման:

Գիները չափազանց դիւրամատչելի եւ Արդիւնքը երկվայրկեանական է:

Մահճակա՞լի կամ Աթո՞ռի պէտք ունիս, գնէ՛

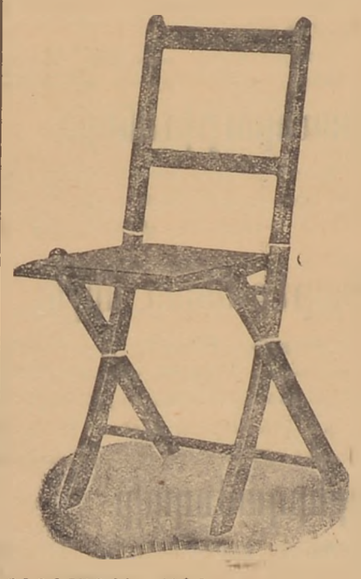

Ekvall վաճառանիշով մահճակալ մը, որ ծանօթ է այժմ ամենուն գին՝ 8—8.50 եւ 16.50 ս. ոսկի վճարումի դիւրութիւններ.—

Հասած են մեր ժալուզի թոռները ոտկուց, ներկայացնալի, թեթեւ եւ դիւրամատչելի ամէն բանէ:—

Բնական գոյնով՝ հատ 130 ս. դ. բնկոյզի գոյն՝ հատ 135 ս. դ.

—o—

Գիւղ երթալէ առաջ այցելէք մեզ անգամ մը եւ գնէք ապրո մը որ կրնայ ծառայել ձեզ տարիներ շարունակ, բլլայ գիւղը թէ տանդ մէջ:

Մեր մահճակալները կը ծախուին նաեւ Mr. Emin Adadah fond, Avenue Foch:

Բայց ո՛չ նոյն վճարումի դիւրութիւններով:

ԴՆԵՂՐԱՑԻԿ ՃԻՒՂ

Hidro-milkuderm: Ձերիւղ եւ բիւրեղ տակը կը բռնի ճ, Տիկին սրիարդ. Պուրճ, եւ նոյնն կը դժգոհի՞ս, գնէ՛, Hidro-milkuderm ապխտակ բիւնկ բլուզ մը եւ գործածէ զայն, օտարաբ մը նոր, բռնիները նոյնիսկ մաշաբար դադրած է ու անոնց նոր խտացած պիտի բլլայ:—

Pommade Desitin&Poudre: Ա մէն տան պէտ է ունենայ բիւրեղ Desitin նոյնի boutons պրոտկի, մարքի հիւանդութեանց լուացքի եւ ազդեցիկ Ձօմաճէ զոր կրնամ ունենալ:

Coricide parfait: Ձոճիդ կոճակները (ճաղրը) կը տառապի՞ս, գոր ծածէ Coricide parfait եւ կոճակը ուժասպառ կ'ըլլայ մէկ ու ազգայն դեղն է:

Dr. THILO & Co. Մարտաճ ծանօթ է արդէն ամէնուն, գործածելէ ետքը վաճառանիշը կրող, Chlorure d'Etyle, serum glucosé, Emetine, Huile camphré եւ ուրիշ նման injections ուրկէ լուացքն կ'ելլայ պատրաստած են եւ ունին նոյնը տարիներու հմտութ. մը ու ծանօթ են ամբողջ ասխարհին:

Ամէն տեղեկութեանց, գնումի եւ այլ մանրամասնութեանց համար գիմել

Սուրիոյ եւ Լիբանանի Ընդհ. Գործակալ ԵՐՈՒԱՆԴ ՋԷՆԻՇԵԱՆԻ

Գաղ—Իտրիս 128 Rue des Postes, ci'Orient-ի կից B. P. 810 Beyrouth

անդիի անկիւնը կեցած էին չորս մարդիկ, իրենց կռնակը դարձուցած: Հակառակ իրենց կցկտուր խօսակցութիւններուն, անոնք կրցան լսել Լիանի և Քոյր Վերոնիքայի փափաքները:

— Բայց, Տիկի՛ն...

Տնօրէնը եւս դարձաւ ու հարցուց թէ ինչ կը նշանակէր այդ բացագանչութիւնը: Լիանն էր որ պատասխանեց.

— Կրնա՞մ իմ ուզածիս պէս հագուիլ, պարո՛ն:

— Այո՛, Տիկի՛ն:

Լուռթիւն: Քանի մը վայրկեան յետոյ Լիան յայտնեց որ պատրաստ էր: Հագած էր սամոյրէ վերարկուն, օձիքները վեր դարձուցած, գլխարկ չունէր: Բժիշկը դիտել տուաւ որ կրնար մրսիլ:

— Ո՛չ այս վերարկուին մէջ, ըսաւ Լիան ժպիտով մը, յետոյ, ինչ տարբերութիւն կ'ընեն արդէն, գլխարկս չեմ կրնար դնել, ցիմար բան կ'ըլլայ...

Լիան յարդարած էր միան իր մազերը, խնամուած երեւոյթ մը ունէր իր արտաքինը, հանդէսի մը կ'երթար կարծես:

Տնօրէնը բացաւ դուռը: Լապտերին աղօտ լոյսին մէջէն անցան դէպի քանտին նրբանցքները:

Արշալոյսը կը մօտենար հետզհետէ, ժամը վեցին լոյս պիտի ըլլար արդէն: Քնացող քանտարկեալներու խցիկներուն առջեւէն անցնելով խափօրը եկաւ բակը ուր երեք ինքնաշարժներ կ'սպասէին:

Տասնապետը որ բացած էր առաջին ինքնաշարժին դռնակը, նշան ըրաւ Լիանին որ մտնէ կառքին մէջ եւ կամացուկ մը բռնեց անոր թեւէն օգնելու համար, Լիան բարկացաւ:

— Մի՛ դպչիք ինծի, ոչ ոք պէտք է դպչի ինծի:

Եւ ձեռքը երկնցուց Քոյր Վերոնիքային որ մտցուց

գինքը ինքնաշարժին մէջ: Ինչ բանի մասին կը խորհէր գեռ այդ վիճակին մէջ, ինչու՞ այդ ինքնավստահ չեչտը իր ձայնին:

Ինքնաշարժը որուն մէջ տեղաւորուած էին նաեւ փաստաբանն ու բանտին տնօրէնը, անցաւ խոշոր դուռէն:

Իրենց հետեւեցան միւս երկու ինքնաշարժները, որոնց մէջ նստած էին միացեալ պաշտօնեաները:

Իրան առջեւ հաւաքուած լրաբերները ապշահար բացականչութիւններով ողջունեցին այս խումբը: Իրենցմէ մէկը ցատկեց առաջին կառքին վրայ ու պատուհանէն ներս նայեցաւ, տնօրէնը վռնտեց զայն:

Ամէնքն ալ խումբով վազեցին դէպի իրենց ինքնաշարժները կամ հեծանիւները: Կառքերը սրընթաց անցան Փարիզի ամայի փողոցներէն:

Մաթա Հարի կ'երթար վէնսէնի անտառը: Չխօսեցան բնաւ: Քոյր Վերոնիքայի այտերուն վրայ կը տեսնուէին արցունքի կաթիլներ: Լրաբերները անօթի չուներու նման կը հալածէին ինքնաշարժները, արշալոյսին կիսատուերին մէջ:

Ժամը հինգը անցած էր, քաղաքը նոր կ'արթննար քունէն:

6·

Քաղաքականութիւնը արդիւնք է յաճախ երեւակայութեան պակասին կամ անոր բոպէական ընդհարումին: Միթքը չի կրնար աւետարեր, կը կասի: Այս օրհնութիւնը հազուադէպ է կիներու մօտ: Այն բաները զորս այրը կը տեսնէ երկար խորհրդածութենէ ետք, կնոջ մտքին մէջ կը տպաւորուին ակնթարթի մը մէջ: Սէք կիները անկարող են դիմագրաւելու յանկարծական մահուան մը անողոք ճակատագիրը, պատճառը այն է որ սարսափը